

Azerbejdżan jako państwo azjatyckie i europejskie

Gdzie znajduje się Azerbejdżan? Republika Azerbejdżanu jest położona na terenie nazywanym Zakaukaziem. Leży zatem za Kaukazem, wobec tego, co jest przed Kaukazem. Zależnie od przyjętego punktu widzenia przed Kaukazem znajduje się Europa, rozpatrywana jako teren położony na zachód od gór Uralu, część wielkiego kontynentu azjatyckiego lub europejska część Rosji. Zatem już określenie zakaukaskiego położenia Azerbejdżanu lokuje go w kwestii rozpatrzenia jego położenia względem Europy.

Międzynarodowa Unia Geograficzna określa przebieg południowo-wschodnich granic Europy poprzez teren obniżenia rzek Kумы i Manyczy, leżących na terenie rosyjskiego Przedkaukazia. Źródła polskojęzyczne w podobny sposób przedstawiają przebieg europejsko-azjatyckiej granicy¹. W innych krajach zapatrywania na przebieg granicy europejsko-azjatyckiej na jej południowo-wschodnim odcinku przesuwają dalej na wschód, niekiedy plasując ją na rzece Araks, granicznej pomiędzy Azerbejdżanem a Iranem. Granica polityczna, wytyczona w 1828 roku podzieliła historyczne ziemie Azerbejdżanu na część północną przynależną do Rosji, która dziś stanowi obszar niepodległej Republiki Azerbejdżanu i część południową, do dziś przynależną do Iranu². W takim podziale wydarzenia i decyzje polityczne uważa się za dominujące nad geologicznymi w kwestii wytyczenia granicy międzykontynentalnej. Inna wersja, lansowana przez Azerbejdżańską Akademię Nauk, utrzymuje iż granica Europy i Azji, biorąc pod uwagę czynniki geologiczne, przebiega na terenie półwyspu Abşeron, co sprawia, iż 1/16 obszaru dzisiejszej Republiki Azerbejdżanu

¹ J. Wojtanowicz, *Europejska przestrzeń geograficzno-kulturowa*, Lublin 2008, s. 34.

² B. Baranowski, K. Baranowski, *Historia Azerbejdżanu*, Wrocław 1987, s. 130.

znajduje się na terenie kontynentu europejskiego³. Zatem istnieją opinie, poparte wiedzą historyczno-polityczną lub geologiczną, dotyczące położenia tego kraju: 1. nie leży on w Europie; 2. znajduje się częściowo w Europie; 3. znajduje się w Europie. Autorzy wielu tekstów nieskupiających się na rozstrzygnięciu zagadnienia geograficznego położenia Azerbejdżanu, lecz podejmujących tematykę związaną z tym krajem, niejako asekuracyjnie stosują określenie „kontynentu Eurazji” jako miejsca lokalizacji Azerbejdżanu⁴. Z kolei kwestia kulturowej przynależności Azerbejdżanu do Europy jest w pewnym sensie podobna do tematu przynależności Turcji do Europy, o której jej najbardziej znany dziś pisarz, noblista Orhan Pamuk, nie raz powtarzał: „Jesteśmy na peryferiach Europy”⁵. Turekojęzyczny czytelnik, szukając podstawowych informacji na temat położenia Azerbejdżanu i sięgając do niewyspecjalizowanego źródła informacji, jakim jest dostępna dla wszystkich bezpłatnie Wikipedia, w haśle „Azerbejdżan” przeczyta, iż kraj ten leży jednocześnie na zachodzie Azji i wschodzie Europy. Natomiast Wikipedia w wersji azerbejdżańskiej podaje jedynie, iż kraj ten leży na obszarze południowego Kaukazu. Wikipedia nie jest źródłem naukowym, lecz tak różne treści dotyczące tego samego zagadnienia w różnych wersjach językowych świadczą, iż autorzy tego źródła w różnych krajach nie mają identycznego poglądu w kwestii rozstrzygnięcia wątpliwości na temat geograficznego położenia Azerbejdżanu. Zasięg i dostępność Wikipedii sprawia, że może być ona pierwszym i ostatnim źródłem podstawowym wiedzy dla czytelnika, który nie sięga już po dalsze informacje. Różne wersje językowe tego źródła niekonsekwentnie podają informacje takie, jak określenie położenia geograficznego danego kraju.

Tereny Azerbejdżanu, rozumiane jako dzisiejsza Republika Azerbejdżanu wraz z eksklawą Nachiczewania, to obszar, gdzie istniały różne cywilizacje, poczynawszy od zachowanych śladów już z epoki kamiennej. Wiadomo, iż żyli tam Scytowie, Medowie, Achemenidzi. Tereny te podbił

³ *Azərbaycanın Avropa hüududlarına daxil olan əraziləri açıqlanub*, <http://az.trend.az/news/society/2194518.html> [dostęp: 30.10.2014].

⁴ P. Nieczuja-Ostrowski, *Porównanie potencjału geopolitycznego państw Kaukazu Południowego*, [w:] *Oblicza polityki azjatyckiej. Szanse i bariery*, red. J. Marszałek-Kawa, Toruń 2013, s. 94–122.

⁵ O. Pamuk, *Stambuł. Wspomnienia i miasto*, Kraków 2008, s. 364.

Aleksander Wielki⁶. W następnych wiekach o obszar ten rywalizowało Cesarstwo Bizantyńskie z sasanidzką Persją. Niektóre z tych dawnych cywilizacji są uważane za europejskie, inne za środkowoazjatyckie. Następnie tereny te podbiły wojska dynastii Ommajadów. W XI wieku zaczęły napływać tam ludy tureckie z głębi Azji. Panowała lokalna dynastia Szirwaszachów, podległa Tamerlanowi. Od XVI wieku większość obszaru dzisiejszego Azerbejdżanu weszła w granice państwa perskiego. Przejściowo i bardzo krótko rządili tu Osmanowie. W 1828 Rosja, już wiek wcześniej budująca swe wpływy na Kaukazie, wraz z Persją dokonały podziału między siebie ziem azerskich na rzece Araks⁷. Południowa część tzw. wielkiego Azerbejdżanu dziś stanowi część Iranu.

Niezwykle ważnym wydarzeniem dla historii Azerbejdżanu były inwestycje rozpoczęte w 1872 roku w tworzenie odwiertów ropy naftowej w pobliżu Baku⁸. Sukcesy pierwszych rosyjskich inwestorów spowodowały boom, pojawienie się kolejnych przedsiębiorców, których fortuny rosły w astronomicznym tempie, aż do wybuchu wojny światowej w 1914 roku. Te 40 lat prosperity spowodowały, iż nowe dzielnice Baku, dzięki swym wzbogaconym mieszkańcom przybyłym z całego świata, zyskały nowoczesny, jak na ówczesne standardy, wygląd miasta metropolitalnego⁹. Średniowieczne centrum (*İçəri Şəhər*), z meczetami i pałacem dawnych władców, dynastii Szirwaszachów, sąsiadowało z dzielnicą szerokich alei, linii tramwajowych, kilkupiętrowych kamienic, gmachów użyteczności publicznej, pałaców potentatów naftowych, parków. Z kolei na obrzeżach, w tzw. Czarnym Mieście (*Qara Şəhər*), dźwigi naftowe, rury i zbiorniki sąsiadowały z chaotycznie rozrastającymi się koloniami prowizorycznych domów i baraków robotników¹⁰.

Część północna w czasie I wojny światowej była teatrem działań wojennych kilka armii. W 1918 roku powstała i blisko dwa lata istniała Demokratyczna Republika Azerbejdżanu, pierwsza wśród krajów muzułmańskich, z dużym zakresem postępowych praw, w tym prawa wyborczego dla kobiet. W 1920 roku teren Republiki zajęła Armia Czerwona, włączając go

⁶ B. Baranowski, K. Baranowski, op.cit., s. 20.

⁷ Ibidem, s. 131.

⁸ T. Świętochowski, *Azerbejdżan*, Warszawa 2006, s. 27.

⁹ G. Nəşibov, İ. Muxtarov, *5 polyak memarin 15 Bakı binası = 15 budowli Baku 5 polskich architektów = 15 mansions by 5 Polish architects in Baku*, Bakı 2012, s. 12.

¹⁰ N. İbrahimov, *Köhnə Bakı = Starij Bakı = Old Baku*, Bakı 1997, s. 6.

w obręb ZSRR¹¹. Azerbejdżan uzyskał niepodległość w 1991 roku. Zatem dzisiejsza Republika Azerbejdżanu znajdowała się przez wieki w strukturze państwa rosyjskiego, następnie przez kilkadziesiąt lat – radzieckiego. W ten sposób znajdowała się w strefie wpływów europejskich – w wydaniu rosyjskim. Natomiast tzw. Południowy Azerbejdżan od 1828 roku stanowi część państwa perskiego – obecnie Iranu.

Współcześni Azerbejdżanie przynależą etnicznie to wielkiej rodziny ludów tureckich, wywodzących się z terenów dzisiejszej Mongolii, przybyłych w ciągu wieków, poczynsz od VI–VII wieku n.e. do Azji Centralnej, na Bliski Wschód, Kaukaz, do Anatolii i Europy Południowej. Język azerbejdżański także przynależy do grupy języków tureckich (turskich)¹², a dzięki wspólnemu pochodzeniu z podgrupy oгуzyjskiej wraz z językiem z dzisiejszej Republiki Tureckiej jest prawie bez problemu rozumiany przez mówiących współczesnym tureckim. Istnieją poglądy, wyrażające się w hasle „İki dövlət bir millət” (Dwa państwa, jeden naród), iż naród turecki i azerbejdżański stanowią jedność, rozerwaną zakorzenionymi w historii interesownymi i korzystnymi tylko dla niektórych grup podziałami politycznymi¹³.

Należy zaznaczyć, że pierwszym alfabetem używanym dla zapisu języka azerbejdżańskiego był arabski, także w wersji zmodyfikowanej – perskiej. W latach 20. chwilowo używany był zmodyfikowany alfabet łaćniński, by w latach 30., po włączeniu Azerbejdżanu do Związku Radzieckiego, został zastąpiony cyrylicą. Po uzyskaniu niepodległości w 1991 roku wprowadzono alfabet łaćniński, używany do dziś. W południowym Azerbejdżanie, będącym częścią dzisiejszego Iranu, używany jest alfabet arabski w odmianie perskiej¹⁴.

Znacząca jest również symbolika flagi azerbejdżańskiej, zaprojektowanej w 1917 roku: pierwszy poziomy pas niebieski – oznacza przynależność do rodziny ludów tureckich; drugi – czerwony – umiłowanie wolności i demokracji; trzeci zielony – islam, oznaczający religię większości i przynależność do duchowej wspólnoty muzułmańskiej. Biały półksiężyc został

¹¹ T. Świętochowski, *Azerbejdżan i Rosja. Kolonializm, islam i narodowość w podzielonym kraju*, Warszawa 1998, s. 120.

¹² A. Majewicz, *Języki świata i ich klasyfikowanie*, Warszawa 1989, s. 49.

¹³ K. Zasztowt, *The Turkey-South Caucasus Relationship and Its Importance to the EU*, [w:] *Turkey and Europe. Challenges and Opportunities*, red. A. Szymański, Warsaw 2012, s. 175.

¹⁴ Ə.Q. Səfərli, *Dərdli Azərbaycan. Böyük elçinin düşüncələri*, Bakı 2011, s. 156.

zapożyczony z flagi osmańskiej, a ośmioramienna gwiazda oznacza osiem największych nacji w rodzinie tureckiej. Jak widać, są tu akcentowane takie elementy, jak przynależność etniczna do świata tureckiego, religijna – muzułmańskiego, światopoglądowo-polityczna – bliska europejskiej tradycji wolnościowo-demokratycznej¹⁵.

Tradycyjnie religią większości ludności terenów azerbejdżańskich i dzisiejszej Republiki Azerbejdżanu jest islam w wydaniu szyickim, nie sunnickim¹⁶. Zatem, o ile islam sunnicki jest obecny w Europie od wielu wieków, będąc wyznaniem Bośniaków, Albańczyków, Kosowarów, Turków czy innych grup narodowościowych na Bałkanach oraz Tatarów w Europie Centralnej i Wschodniej, a także Tatarów i Baszkirów z rosyjskiego Tatarstanu i Baszkirii, tak islam szyicki nie był wyznaniem większej grupy od wieków zamieszkującej obszar Europy. Po latach sowietyzacji nadal spora część społeczeństwa jest indyferentna religijnie¹⁷.

Azerbejdżan jest jednym z sześciu niepodległych krajów tureckich (tureckich), obok Turcji, Kazachstanu, Turkmenistanu, Uzbekistanu i Kirgistanu. Czynnie działa w organizacji Rady Współpracy Państw Języków Tureckich oraz Międzynarodowej Organizacji Kultury Tureckiej TÜRKSOY, ściśle współpracującej z UNESCO, czyli Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury¹⁸. Mocno podkreśla swoje etniczne pochodzenie i przynależność do wielkiej, azjatyckiej rodziny ludów tureckich.

Na terenie Republiki Azerbejdżanu znajdują się obiekty wpisane na światową listę dziedzictwa UNESCO. Obiekty UNESCO na całym świecie dzielą się na pięć grup regionalnych: Afryka, kraje arabskie, Azja z Australią i Oceanią, Europa z Ameryką Północną, Ameryka Południowa. W tym podziale Azerbejdżan został ulokowany w grupie państw określonych jako Europa i Ameryka Północna. Są to budowle w Baku: twierdza, pałac Szirwanszachów i tzw. Baszta Dziewicza; oraz malowidła naskalne w Kobustanie¹⁹. Na wpis oczekuje dziesięć obiektów kulturowych i przyrodni-

¹⁵ M.E. Rezulzade, *Azerbejdżan w walce o niepodległość*, Warszawa 1938, s. 83.

¹⁶ J. Rohoziński, *Święci, biczownicy i czerwoni chanowie. Przemiany religijności muzułmańskiej w radzieckim i poradzieckim Azerbejdżanie*, Warszawa 2005, s. 33.

¹⁷ Ibidem, s. 324.

¹⁸ http://www.turksoy.org.tr/en/turksoy/about_us [dostęp: 30.10.2014].

¹⁹ UNESCO. *Building Peace in the minds of men and women*, <http://www.unesco.org/new/en/unesco/worldwide/europe-and-north-america/> [dostęp: 30.10.2014].

czych, w tym także obiekty znajdujące się na terenie Górskiego Karabachu, terenu *de iure* będącego nadal częścią Azerbejdżanu, *de facto* okupowanego przez wojska armeńskie²⁰.

Azerbejdżan bierze także udział w Europejskim Konkursie Piosenki, znanym jako Eurowizja. Przedrostek Euro – w nazwie konkursu nie oznacza, że biorące w nim udział kraje muszą być geograficznie położone w Europie. W konkursie brały dotąd udział państwami także spoza granic kontynentu europejskiego, Izrael i Maroko, jak również kraje, o których uważa się, że w pewnym sensie przynajmniej częściowo geograficznie znajdują się w Europie, a więc Armenia, Azerbejdżan (debiutujący w konkursie w 2008 roku), Gruzja, Rosja, Turcja. Przedstawiciele Azerbejdżanu, duet Ell & Nikki (Əldar Qasimov oraz Nigar Camal), zwyciężyli piosenką „Running Scared” w konkursie w 2011 roku²¹. W konsekwencji ich wygranej Azerbejdżan był organizatorem konkursu w 2012 roku. Konkurs odbył się w specjalnie wybudowanej na tę okazję, imponującej rozmachem Crystal Hall w Baku. Przebieg konkursu zakłóciły pewne incydenty, demonstracje sfrustrowanych korupcją i nieposzanowaniem praw człowieka obywateli²².

Jednak współczesna Republika Azerbejdżanu przynależy do wielu międzynarodowych organizacji politycznych, kulturalnych, gospodarczych czy sportowych – europejskich. Po uzyskaniu niepodległości w 1991 roku Republika stała się członkiem wielu światowych instytucji ekonomicznych, np. Międzynarodowego Funduszu Walutowego, Banku Światowego, ale także Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju²³ – jako odbiorca inwestycji, jak również Islamskiego Banku Rozwoju²⁴ i Azjatyckiego Banku Rozwoju²⁵.

Kraj ten przynależy także do organizacji politycznych zrzeszających państwa europejskie, np. do Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy

²⁰ P. Nieczuja-Ostrowski, op.cit., s. 99.

²¹ *Eurovision Song Contest 2011 Final*, <http://www.eurovision.tv/page/history/by-year/contest?event=1553> [dostęp: 30.10.2014].

²² *Swedish Eurovision star strays into Azeri rights row*, <http://uk.reuters.com/article/2012/05/25/uk-azerbaijan-eurovision-idUKBRE84O0W520120525> [dostęp: 30.10.2014].

²³ *Azerbaijan and the EBRD*, <http://www.ebrd.com/pages/country/azerbaijan.shtml> [dostęp: 30.10.2014].

²⁴ Islamic Development Bank homepage, <http://www.isdb.org> [dostęp: 30.10.2014].

²⁵ *Asian Development Bank and Azerbaijan: Fact Sheet*, <http://www.adb.org/publications/azerbaijan-fact-sheet> [dostęp: 30.10.2014].

w Europie, która oprócz państw bez wątpienia „europejskich” zrzesza, oprócz Azerbejdżanu, także Armenię, Gruzję, kraje środkowoazjatyckie, Kanadę i Stany Zjednoczone²⁶. Przynależą także do NATO-wskiego programu „Partnerstwo dla Pokoju”, stworzonego dla współpracy NATO (Sojuszu Północnoatlantyckiego) z początkowo tylko europejskimi państwami aspirującymi do wstąpienia w struktury bloku²⁷. Co ważne, Azerbejdżan od 2001 roku jest także członkiem Rady Europy, której celem jest, według punktu 1 ze statutu, „osiągnięcie większej jedności między jej członkami, aby chronić i wcielać w życie ideały i zasady stanowiące ich wspólne dziedzictwo oraz aby ułatwić ich postęp ekonomiczny i społeczny”²⁸. Z kolei z Unią Europejską Azerbejdżan podpisał umowę o partnerstwie w 1996 roku i nie planuje zacieśniania współpracy. W 2004 roku Azerbejdżan został objęty tzw. Europejską Polityką Sąsiedztwa, określającą oficjalną politykę Unii wobec jej sąsiadów²⁹. Oferuje ścisłą integrację polityczną i ekonomiczną, ale nie rozmowy akcesyjne. Azerbejdżan uczestniczy także w Partnerstwie Wschodnim, programie politycznym powstałym w 2009 roku, określającym stosunek Unii Europejskiej do jej wschodnich sąsiadów: Ukrainy, Mołdawii, Białorusi, Gruzji, Armenii i Azerbejdżanu. Program zakłada preferencje handlowe, ułatwienia wizowe i programy pomocowe³⁰.

Należy zauważyć, że Republika Azerbejdżanu należy do europejskich, a nie azjatyckich konfederacji i organizacji sportowych. I tak dla przykładu odnosząca sukcesy w rozgrywkach kobiet Europejskiej Konfederacji Piłki Siatkowej reprezentacja Azerbejdżanu zaliczana była do grupy państw z Europy Wschodniej³¹. Azerbejdżan przynależy do UEFA (*Union of Eu-*

²⁶ *OCSE Participating States*, <http://www.osce.org/states> [dostęp: 30.10.2014].

²⁷ *Relations with Azerbaijan*, http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49111.htm [dostęp: 30.10.2014].

²⁸ *Action of the Council of Europe in Azerbaijan*, <http://www.coe.int/en/web/portal/azerbaijan> [dostęp: 30.10.2014].

²⁹ *EU Relations with Azerbaijan*, http://eeas.europa.eu/azerbaijan/index_en.htm [dostęp: 30.10.2014].

³⁰ *Poznaj kraje Partnerstwa Wschodniego*, http://www.msz.gov.pl/pl/p/msz_pl/polityka_zagraniczna/partnerstwo_wschodnie/poznaj_kraje_partnerstwa_wschodniego [dostęp: 30.10.2014].

³¹ *Azərbaycan Voleybol Federasiyası*, <http://www.cev.lu/CEV-Area/NationalFederationsDetails.aspx?ID=14> [dostęp: 30.10.2014].

ropean Football Associations), czyli Unii Europejskich Związków Piłkarskich. Wśród 54 państw członkowskich znajdują się, oprócz Azerbejdżanu, także Armenia, Gruzja i Izrael³².

Dnia 9 grudnia 2012 roku, w czasie 41. Zgromadzenia Generalnego Europejskiego Komitetu Olimpijskiego w Rzymie, w tajnym głosowaniu (przy 48 głosach uprawnionych, 38 za, 8 przeciwnych i 2 wstrzymujących się) podjęto decyzję, iż w 2015 roku po raz pierwszy w historii odbędą się Igrzyska Europejskie (ang. *European Games*, azer. *Avropa Oyunları*), miejscem ich przebiegu będzie miasto Baku, a organizatorem – Azerbejdżan³³. Należy zaznaczyć, że Europejski Komitet Olimpijski zrzesza 49 narodowych komitetów olimpijskich. Obok krajów, których „europejskość” się nie kwestionuje, do Komitetu należy także właśnie Azerbejdżan, Armenia, Gruzja, Turcja, Izrael i Rosja.

W lutym 2014 roku zamknięto listę dyscyplin sportowych i według niej planuje się, że w sumie 19 dyscyplin sportowych będzie miało swoje rozgrywki w tym wydarzeniu. Przewidywano, choć nadal tego nie potwierdzono, że odbyłyby się także rozgrywki zawodników judo z wadą wzroku, organizowane dotąd na paraolimpiadach. Byłoby to pierwsze tego typu wydarzenie sportowe o charakterze kontynentalnym, integrujące dyscypliny sportowe także zawodników niepełnosprawnych. W igrzyskach, które będą trwały od 12 do 28 czerwca 2015 roku, weźmie udział około 6 tysięcy sportowców z 37 europejskich krajów, z zrzeszonych 49, bowiem przedstawiciele 12 krajów nie zakwalifikowali się do igrzysk³⁴. Łącznie z tej okazji do Baku przyjedzie około 54 tysiące osób. Większość rozgrywek zostanie rozegrana na Bakijskim Stadionie Olimpijskim, będącym w trakcie prac wykończeniowych, który będzie mógł pomieścić 68 tysięcy widzów oraz w obiektach w Mingəçevir³⁵. Azerbejdżańska prasa donosi, iż przygotowania do organizacji przebiegają sumiennie. Igrzyska kontynentalne, odbywające się podobnie jak światowe olimpijskie co cztery lata,

³² *Association of Football Federations of Azerbaijan*, <http://www.uefa.com/memberassociations/association=aze/index.html> [dostęp: 30.10.2014].

³³ *The European Games*, <http://www.eurolympic.org/index.php/en/sports-events/the-european-games?view=events> [dostęp: 30.10.2014].

³⁴ <http://www.baku2015.com/az/sports> [dostęp: 30.10.2014].

³⁵ *Bakı Olimpiya stadionu 2015-ci ildə istifadəyə veriləcək*, <http://deyerler.org/78901-baki-olimpiya-stadionu-2015-ci-ilde-istifadeye-verilecek.html> [dostęp: 30.10.2014].

były już wcześniej organizowane w innych częściach świata: w 1951 roku odbyły się pierwsze Igrzyska Azjatyckie, w 1965 roku Igrzyska Afrykańskie, a w 1978 roku Igrzyska Ameryki Południowej. Igrzyska Europejskie mają odbywać się cyklicznie co cztery lata. Władze Azerbejdżanu, przede wszystkim Kancelaria Prezydenta Republiki, Ministerstwo Młodzieży i Sportu, Azerbejdżański Komitet Olimpijski i administracja Baku traktują wybór prestiżowo i chcą udowodnić, że wybór Azerbejdżanu jako gospodarza pierwszych, inauguracyjnych Igrzysk Europejskich, był trafny³⁶. Na cel organizacji przedsięwzięcia i budowy obiektów została wyasygnowana znaczna suma, m.in. z funduszu Państwowego Przedsiębiorstwa Naftowego Republiki Azerbejdżanu (ang. SOCAR, azer. ARDNŞ)³⁷.

Zatem, o ile przynależność Azerbejdżanu do międzynarodowych organizacji gospodarczych i politycznych wskazuje na spolaryzowanie pomiędzy strukturami europejskimi lub azjatyckimi (z wyjątkiem tych o zasięgu ogólnoświatowym), organizacje kultury i sztuki plasują Azerbejdżan w kręgu cywilizacji Azji oraz niekiedy także Europy, o tyle w kwestii struktury związków i federacji sportowych Azerbejdżan jest traktowany jako kraj europejski, czego pełnym dowodem jest przyznanie prawa organizacji pierwszych Igrzysk Europejskich właśnie temu krajowi.

Gdzie zatem znajduje się Azerbejdżan? Najtrafniejszą odpowiedzią byłoby stwierdzenie, że znajduje się w Eurazji. Azerbejdżan poniekąd, częściowo znajduje się w Europie. W Azerbejdżanie zaczyna się Europa i identyfikowanie się z europejskością. Jest to kraj o muzułmańskiej tradycji religijnej, nieutożsamianej z europejskim dziedzictwem duchowym. Historia tych terenów wskazuje na wielorakość wpływów politycznych, kulturowych, religijnych. Bliskość geograficznego położenia wobec obszarów, których europejskości się nie kwestionuje, mogła zachęcać i umożliwiać azerbejdżańskim przedstawicielom różnych dyscyplin działalności kulturowej, artystycznej lub sportowej do zgłaszania kandydatury Azerbejdżanu do różnego typu europejskich rozgrywek i konkursów. Szczególnym wyrazem tych dążeń był wybór Azerbejdżanu na organizatora

³⁶ <http://youthfoundation.az/baki-2015-avropa-oyunlarinin-acilis-v%C9%99-baglanis-m%C9%99-rasiml%C9%99-rind%C9%99-konullu-ifaci-ol/> [dostęp: 30.10.2014].

³⁷ <http://www.baku2015.com/az/news/baku%202015-european-games-signs-socar-as-official-partner> [dostęp: 30.10.2014].

I Europejskich Igrzysk Olimpijskich. W kwestii przynależności federacji sportowych i pewnych inicjatyw kulturowych Azerbejdżan bywa zaliczany do grona państw europejskich. Religia muzułmańska, powiązania historyczne, gospodarcze i polityczne z krajami środkowoazjatyckim, sytuują Azerbejdżan w strefie cywilizacji azjatyckich. Położenie geograficzne tego kraju pozwala określić go jako obszar euroazjatycki.

Abstract

The aim of the paper is to present today aspirations of Azerbaijan, a state situated in the South Caucasus, to be the part of European culture. The basic materials taken under analysis are current press texts, sites of the official political and economical institutions published in Azerbaijani language and also paper-printed sources related to the politics and culture of Azerbaijan.

The cultural, historical and political bounds allow to Azerbaijani government to establish relationships both with European and Asian partners. The membership of cultural and sport organisations entitles to locate Azerbaijan between European states. But the Islam religion – a part of Azerbaijani culture, in spite of presence of many centuries in Europe, is traditionally associated with Asia.

Keywords: Azerbaijan, Asia, Europe, Europeanness, borders, culture

Абстракт

Данная статья описывает современное стремление закавказского Азербайджана принадлежать к европейской культуре. Базовыми материалами для исследования послужили статьи в прессе и на официальных сайтах средств массовой информации, изданные на азербайджанском языке, международных политических и экономических организаций, а также печатные ресурсы, касающиеся азербайджанской политики и культуры.

Культурные, исторические и политические связи упрощают азербайджанским властям налаживание партнерских связей как с европейскими, так и с азиатскими структурами. Участие и принадлежность к культурным и спортивным организациям позволяют причислять Азербайджан скорее к Европе, чем к Азии. Однако, мусульманская религия, несмотря на то, что она присутствует в Европе в течение нескольких сотен лет, как основная

религия ряда европейских стран, возможно, является важным фактором, определяющим место Азербайджана, как страны традиционно связанной с шиитской ветвью ислама, в Азии, отождествляемой с исламом.

Ключевые слова: Азербайджан, Азия, Европа, европеизм, границы, культура

dr Julia Krajcarz
Uniwersytet Jagielloński
Biblioteka Jagiellońska
al. Mickiewicza 22, 30–059 Kraków, Poland
julia.krajcarz@uj.edu.pl

Bibliografia

- Action of the Council of Europe in Azerbaijan*, <http://www.coe.int/en/web/portal/azerbaijan>.
- Asian Development Bank and Azerbaijan: Fact Sheet*, <http://www.adb.org/publications/azerbaijan-fact-sheet>.
- Association of Football Federations of Azerbaijan*, <http://www.uefa.com/memberassociations/association=aze/index.html>.
- Azerbaijan and the EBRD*, <http://www.ebrd.com/pages/country/azerbaijan.shtml>.
- Azərbaycan Voleybol Federasiyası*, <http://www.cev.lu/CEV-Area/NationalFederationsDetails.aspx?ID=14>.
- Azərbaycanın Avropa hüduđlarına daxil olan əraziləri açıqlanıb*, <http://az.trend.az/news/society/2194518.html>.
- Bakı Olimpiya stadionu 2015-ci ildə istifadəyə veriləcək*, <http://deyerler.org/78901-baki-olimpiya-stadionu-2015-ci-ilde-istifadeye-verilecek.html>.
- Baranowski B., Baranowski K., *Historia Azerbejdżanu*, Wrocław 1987.
- EU Relations with Azerbaijan*, http://eeas.europa.eu/azerbaijan/index_en.htm.

- Eurovision Song Contest 2011 Final*, <http://www.eurovision.tv/page/history/by-year/contest?event=1553>.
- İbrahimov N., *Köhnə Bakı = Starij Baku = Old Baku*, Bakı 1997.
- Islamic Development Bank homepage, <http://www.isdb.org>.
- Majewicz A., *Języki świata i ich klasyfikowanie*, Warszawa 1989.
- Nəsibov G., Muxtarov İ., *5 polyak memarin 15 Bakı binası = 15 budowli Baku 5 polskich architektów = 15 mansions by 5 Polish architects in Baku*, Bakı 2012.
- Nieczuja-Ostrowski P., *Porównanie potencjału geopolitycznego państw Kaukazu Południowego*, [w:] *Oblicza polityki azjatyckiej. Szanse i bariery*, red. J. Marszałek-Kawa, Toruń 2013.
- OCSE *Participating States*, <http://www.osce.org/states>.
- Pamuk O., *Stambuł. Wspomnienia i miasto*, Kraków 2008.
- Poznaj kraje Partnerstwa Wschodniego*, http://www.msz.gov.pl/pl/p/msz_pl/polityka_zagraniczna/partnerstwo_wschodnie/poznaj_kraje_partnerstwa_wschodniego.
- Relations with Azerbaijan*, http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49111.htm.
- Resulzade M.E., *Azerbejdżan w walce o niepodległość*, Warszawa 1938.
- Rohoziński J., *Święci, biczownicy i czerwoni chanowie. Przemiany religijności muzułmańskiej w radzieckim i poradzieckim Azerbejdżanie*, Warszawa 2005.
- Səfərli Ə.Q., *Dərdli Azərbaycan. Böyük elçinin düşüncələri*, Bakı 2011.
- Swedish Eurovision star strays into Azeri rights row*, <http://uk.reuters.com/article/2012/05/25/uk-azerbaijan-eurovision-idUKBRE8400W520120525>.
- Świętochowski T., *Azerbejdżan i Rosja. Kolonializm, islam i narodowość w podzielonym kraju*, Warszawa 1998.
- Świętochowski T., *Azerbejdżan*, Warszawa 2006.
- The European Games*, <http://www.eurolympic.org/index.php/en/sports-events/the-european-games?view=events>.
- UNESCO. *Building Peace in the minds of men and women*, <http://www.unesco.org/new/en/unesco/worldwide/europe-and-north-america/>.

Wojtanowicz J., *Europejska przestrzeń geograficzno-kulturowa*, Lublin 2008.

Zasztowt K., *The Turkey-South Caucasus Relationship and Its Importance to the EU*, [w:] *Turkey and Europe. Challenges and Opportunities*, red. A. Szymański, Warsaw 2012.